תלמוד מהו? — שנאת זרים?

4. שנאת זרים?

מעמד הזר במשפט היהודי

כדי להבין עד כמה שנאת הזרים רחוקה מן היהדות, ולכן גם מן התלמוד, יש לראות את המעמד המשפטי והחברתי של ה"גר", של הזר השוהה במדינה היהודית או בחברה יהודית אוטונומית. (בכל הקטע שלפנינו מדובר ב"גר תושב", דהיינו בזר שהתיישב בקרב יהודים, אך לא ב"גר צדק", דהיינו אדם שהתגייר מתוך שכנוע.) מדאורייתא היה הגר בעל זכויות שוות. בויקרא (כד, כב) כתוב: "מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם, כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה: כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם". מלבד זאת אסור ללחוץ ולהלחיץ את הגר, ובאותה נשימה מצווה לאהבו "כמוך". "וְכִי-יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם – לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ. כְּאֶזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר הַגָּר אִתְּכֶם, וְאָהַבְתָּ לוֹ כָּמוֹךָ – כִּי גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם; אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יט, לג־לד). והשווה עוד שמות כב, כ; כג, ט; דברים כד, יז־יח, וכן בעת השבעת כל העם בהר גריזים ובהר עיבל, דברים כז, יט: "אָרוּר מַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר, יָתוֹם, וְאַלְמָנָה; וְאָמַר כָּל-הָעָם אָמֵן".

כל החוקים וההלכות האלו בתלמוד תקפים גם כן, כמו כל מצוות התורה. ואולם לא כל זר יכול היה להתיישב דרך קבע במדינה היהודית. במסכת עבודה זרה (סד, ב) מצוי ויכוח, למי מותר להעניק את זכות ההתיישבות. לדעתם של החכמים, כלומר גם לפי ההלכה הפסוקה, חייב היה נכרי להכיר בשבע המצוות של בני נח ולשמור אותן. זה היה התנאי היחיד. לגבי התיישבות של גר נאמר (מסכת גרים ג, ד): "אין מושיבין אותו בספר, ולא בנוה רע, אלא בנוה יפה, באמצע ארץ־ישראל, במקום שאומנותו יוצאה, שנאמר (דברים כג, יז): 'עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר'."